

شناسایی شاخص‌ها و شکاف اطلاعاتی مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار

مجری

سید مهدی حسینی نژاد

همکاران

جواد حسین زاده

ایوب فرامرزی

اشکان شباک

نریمان یوسفی

پریسا بخشی

اعظم ملاطیفه

زهرا اظهري

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

پاییز ۱۳۹۹

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کد شناسه: RP-9936

عنوان: شناسایی شاخص‌ها و شکاف اطلاعاتی مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار

مجری: سید مهدی حسینی‌نژاد

همکاران: جواد حسین‌زاده، ایوب فرامرزی، اشکان شباک، نریمان یوسفی، پریسا بخشی،

اعظم ملاطیفه، زهرا اظهري

گروه پژوهشی: آمارهای اقتصادی

تاریخ انتشار: پاییز ۱۳۹۹

نوبت انتشار: اول

طراح جلد: حمید عابدی

صفحه‌آرا: نجمه ناظریان

❖ حق مالکیت معنوی این طرح پژوهشی متعلق به پژوهشکده‌ی آمار است و نقل مطالب فقط با ذکر مأخذ مجاز است.

پژوهشکده‌ی آمار

یونیسف

برای همه کودکان

مرکز آمار ایران

تهران، خیابان دکتر فاطمی، خیابان باباطاهر، خیابان سرتیپ فکوری،

شماره‌ی ۱۴۵

۰۲۱ ۸۸۶۳۰۴۴۰ -۳

www.srtc.ac.ir

پیش‌گفتار

توسعه پایدار به معنای ادغام اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی برای حداکثر کردن رفاه نسل فعلی بشر تعریف می‌شود بدون اینکه توانایی نسل‌های آینده را در برآورده کردن نیازهای خود به مخاطره اندازد. شعار اصلی توسعه پایدار "آینده‌ای بهتر برای همه" می‌باشد؛ و در مسیر توسعه پایدار باید این اطمینان حاصل شود که کسی فراموش نمی‌شود. در همین راستا در نوک پیکان این مدل توسعه اقشار آسیب پذیر جامعه مثل فقرا، زنان و کودکان قرار دارند که باید در فرآیند توسعه مشارکت داده شوند و از مواهب آن برخوردار شوند. لذا شناخت مسائل مرتبط با این اقشار از جمله معیشت، آموزش، بهداشت، امنیت غذایی و سایر نیازهای این اقشار در اولویت سیاست‌های این مدل می‌باشد. هدف اصلی این طرح شناسایی شاخص‌ها و شکاف اطلاعاتی مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار به‌عنوان یکی از ذینفعان اصلی توسعه، ارائه کمک‌های فنی از گردآوری اطلاعات شاخص‌های توسعه پایدار مرتبط با کودکان با هدف نظارت و پیشبرد اهداف توسعه پایدار در حوزه کودکان و ظرفیت‌سازی به منظور پر کردن خلاء اطلاعاتی موجود در این حوزه می‌باشد.

این مطالعه در گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی پژوهشکده آمار و با همکاری آقای سید مهدی حسینی نژاد به عنوان مجری طرح و آقایان جواد حسین زاده، ایوب فرامرزی، اشکان شباک، نریمان یوسفی و خانم‌ها پریسا بخشی، اعظم ملاطیفه و زهرا اظهري به‌عنوان همکاران اصلی طرح انجام شده است که از همکاری و زحمات آنان صمیمانه قدردانی و تشکر می‌شود. این پژوهش با مشارکت و حمایت‌های فنی و مالی صندوق کودکان ملل متحد (UNICEF) انجام شده است که از همکاری آن سازمان صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود. از خوانندگان محترم تقاضا می‌شود تا نظرات اصلاحی و پیشنهادات خود در ارتباط با محتوای این مجموعه را به گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی پژوهشکده آمار ارسال نمایند.

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

پژوهشکده‌ی آمار

فهرست مطالب

۱	خلاصه طرح
۱۳	Summery
۲۷	کلیات
۲۷	۱-۱- مقدمه .....
۲۹	۲-۱- بیان مساله .....
۳۰	۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق .....
۳۰	۴-۱- اهداف طرح .....
۳۰	۵-۱- شرح خدمات .....
۳۱	۶-۱- روش تحقیق .....
۳۱	۷-۱- پیشینه تحقیق .....
۳۳	شناسایی شاخص‌های مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار
۳۳	۱-۲- مقدمه .....
۳۴	۲-۲- اهداف توسعه پایدار به تفکیک شاخصهای موجود در هر هدف .....
۴۷	۳-۲- شاخص‌های مرتبط با کودکان در هر یک از ابعاد ۵ گانه حقوق کودک .....
۵۱	شاخص‌های مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار
۵۳	۱-۳- زنده ماندن و رشد کودک .....
۷۳	۲-۳- آموزش کودکان .....
۸۲	۳-۳- محافظت از کودکان .....
۹۴	۴-۳- محیط پاکیزه و امن برای کودکان .....
۱۰۲	۵-۳- شانس برابر برای همه کودکان .....
۱۰۹	نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۱۰۹	۱-۴- نتیجه‌گیری .....
۱۱۰	۲-۴- پیشنهادات .....
۱۱۳	شناسنامه شاخص‌های مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار
۱۱۳	۱-۵- راهنمای شناسنامه شاخصهای آماری .....
۱۶۹	مرجع‌ها

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱-۲- اهداف توسعه پایدار به تفکیک هدف و شاخصهای موجود در هر هدف..... ۳۴
- جدول ۱-۳- وضعیت تولید اطلاعات شاخص‌های مرتبط با کودکان در بعد اول..... ۵۱
- جدول ۲-۳- ضریب نفوذ امنیت غذایی کشور (جایگزین شاخص ۲/۱/۲ SDG) ۵۶
- جدول ۳-۳- شیوع کوتاهی قد در میان کودکان زیر ۵ سال..... ۵۶
- جدول ۴-۳- شیوع سوء تغذیه در میان کودکان زیر ۵ سال..... ۵۷
- جدول ۵-۳- نسبت مرگ و میر مادران به هنگام زایمان در ۱۰۰۰۰۰ تولد زنده..... ۵۷
- جدول ۶-۳- نسبت زایمان‌های انجام شده توسط کادر حرفه‌ای سلامت..... ۵۸
- جدول ۷-۳- نرخ مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال در هر ۱۰۰۰ تولد زنده..... ۵۹
- جدول ۸-۳- نرخ مرگ و میر نوزادان در هر ۱۰۰۰ تولد زنده..... ۶۰
- جدول ۹-۳- تعداد موارد جدید ابتلا به HIV در کودکان کمتر از ۵ سال (جایگزین شاخص ۳/۳/۱ SDG)..... ۶۱
- جدول ۱۰-۳- تعداد موارد جدید ابتلا به HIV بین افراد ۱۵ تا ۱۹ ساله (شاخص جایگزین ۳/۳/۱ SDG) ۶۲
- جدول ۱۱-۳- نرخ شیوع سل، تعداد مرگ و میر ناشی از سل و درصد ابتلا به سل که تحت برنامه دوره کوتاه مدت با نظارت مستقیم (DOTS) تشخیص و درمان شده‌اند (جایگزین شاخص ۳/۳/۲ SDG) ۶۳
- جدول ۱۲-۳- میزان بروز موارد مالاریای بومی در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر (جایگزین شاخص ۳/۳/۳ SDG)..... ۶۴
- جدول ۱۳-۳- ۸ دلیل عمده‌ی مرگ و میر ایرانیان (برپایه‌ی استاندارد ICD10) (جایگزین شاخص ۳/۴/۱ SDG)..... ۶۵
- جدول ۱۴-۳- ۸ دلیل عمده‌ی مرگ و میر قبل از پنج‌سالگی (برپایه‌ی استاندارد ICD10) (جایگزین شاخص ۳/۴/۱ SDG)..... ۶۶
- جدول ۱۵-۳- میزان باروری کل و میزان باروری گروه سنی ۱۹-۱۵ سال (جایگزین شاخص ۳/۷/۲ SDG)..... ۶۷
- جدول ۱۶-۳- تعداد زایمان در نوجوانان ۱۹-۱۵ ساله (جایگزین شاخص ۳/۷/۲ SDG) ۶۷
- جدول ۱۷-۳- ضریب نفوذ بیمه درمان در کشور (جایگزین شاخص ۳/۸/۲ SDGs) ۶۸
- جدول ۱۸-۳- درصد پوشش بیمه در کودکان ۰-۹ سال به تفکیک نوع بیمه در سال ۱۳۹۴ (جایگزین شاخص ۳/۸/۲ SDGs)..... ۶۹
- جدول ۱۹-۳- نسبت جمعیت هدف تحت پوشش همه واکسن‌های موجود در برنامه ملی کشور (جایگزین شاخص ۳/ب/۱ SDGs)..... ۷۰

- جدول ۳-۲۰- نسبت جمعیت بر اساس دسترسی آنها به واکسنها و داروهای قابل خرید ۷۱
- جدول ۳-۲۱- وضعیت تولید اطلاعات شاخصهای مرتبط با کودکان در بعد دوم ۷۲
- جدول ۳-۲۲- نسبت دانش آموزان در دوره های تحصیلی مختلف از کل دانش آموزان (جایگزین شاخص ۴/۱/۱ SDG) ۷۵
- جدول ۳-۲۳- تعداد دانش آموزان پیش دبستانی (جایگزین شاخص ۴/۲/۲ SDG) ۷۶
- جدول ۳-۲۴- نرخ باسوادی برای کودکان ۱۴-۰ ساله و افراد ۲۴-۱۵ ساله (جایگزین شاخص ۴/۶/۱ SDG) ۷۷
- جدول ۳-۲۵- نسبت دانش آموزان در شاخه های تحصیلی مختلف از کل دانش آموزان (جایگزین شاخص ۴/۶/۱ SDGs) ۷۷
- جدول ۳-۲۶- نسبت دانش آموزدولتی به معلم رسمی و پیمانی (جایگزین شاخص ۴/ج/۱ SDGs) ۷۸
- جدول ۳-۲۷- میانگین سنوات تحصیلی معلمان (جایگزین شاخص ۴/ج/۱ SDGs) ۷۹
- جدول ۳-۲۸- وضعیت تولید اطلاعات شاخصهای مرتبط با کودکان در بعد سوم ۸۰
- جدول ۳-۲۹- تعداد مرگهای مشکوک به خودکشی در حوزه نیروی انتظامی (جایگزین شاخص ۳/۴/۲ SDGs) ۸۵
- جدول ۳-۳۰- آمار معاینات جسمانی نزاع زنان مدعی همسرآزاری (جایگزین شاخص ۵/۲/۱ SDGs) ۸۶
- جدول ۳-۳۱- تعداد زنانی که قبل از ۱۸ سالگی ازدواج کرده‌اند (جایگزین شاخص ۵/۳/۱ SDGs) ۸۷
- جدول ۳-۳۲- تعداد خدمت گیرندگان کودکان خیابانی و تعداد کودکان کار تحت پوشش سازمان بهزیستی (جایگزین شاخص ۸/۷/۱ SDGs) ۸۸
- جدول ۳-۳۳- تعداد قتلهای واقع شده در حوزه استحقاقی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (جایگزین شاخص شاخص ۱۶/۱/۱ SDGs) ۸۹
- جدول ۳-۳۴- تعداد قربانیان مشکوک به دیگرکشی و تعداد قربانیان ۰ تا ۱۹ سال مشکوک به دیگرکشی (جایگزین شاخص ۱۶/۱/۲ SDGs) ۹۰
- جدول ۳-۳۵- آمار معاینات نزاع مربوط به کودک آزاری (جایگزین شاخص ۱۶/۲/۱ SDGs) ۹۱
- جدول ۳-۳۶- وضعیت تولید اطلاعات شاخصهای مرتبط با کودکان در بعد چهارم ۹۲
- جدول ۳-۳۷- جمعیتی که از خدمات آب آشامیدنی و آب لوله‌کشی استفاده می‌کنند و به بهداشت مناسب محیط دسترسی دارند (جایگزین شاخص ۱/۴/۱ SDG) ۹۶
- جدول ۳-۳۸- نسبت جمعیتی که از خدمات آب آشامیدنی سالم و مدیریت شده استفاده می‌کنند ۹۷
- جدول ۳-۳۹- نسبت جمعیت استفاده‌کننده از امکانات شستشوی اولیه دست‌ها با آب و صابون و خدمات دفع فاضلاب مدیریت شده ایمن (جایگزین شاخص ۶/۲/۱ SDG) ۹۸
- جدول ۳-۴۰- تعداد مشترکین برق به تفکیک نوع تعرفه (جایگزین شاخص ۷/۱/۱ SDG) ۹۹
- جدول ۳-۴۱- موجودی تعداد خانوارهای برق دار شده روستایی منحصرا از طریق انرژی های نو (جایگزین شاخص شاخص ۷/۱/۲ SDG) ۱۰۰
- جدول ۳-۴۲- تعداد مرگ و میرهای ناشی از بلایای طبیعی (جایگزین شاخص ۱۳/۱/۲ SDG) ۱۰۱
- جدول ۳-۴۳- وضعیت تولید اطلاعات شاخصهای مرتبط با کودکان در بعد پنجم ۱۰۲
- جدول ۳-۴۴- نسبت جمعیت با درآمد کمتر از ۱ دلار و ۲ دلار در روز (جایگزین شاخص ۱/۱/۱ SDGs) ۱۰۵
- جدول ۳-۴۵- افراد تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور (جایگزین شاخص ۱/۳/۱ SDGs) ۱۰۶

جدول ۳-۴۶- افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) (جایگزین شاخص ۱/۳/۱ SDGs)..... ۱۰۷

فهرست شکل‌ها

- شکل ۲-۱- وضعیت تولید داده‌های مربوط به کودکان در اهداف توسعه پایدار به تفکیک پنج بعد تعریف شده حقوق کودک ۴۸
- شکل ۲-۲- وضعیت تولید اطلاعات شاخصهای اهداف توسعه پایدار ۴۹
- شکل ۳-۱- ضریب نفوذ امنیت غذایی کشور ۵۶
- شکل ۳-۲- شیوع کوتاهی قد در میان کودکان زیر سال ۵ سال ۵۷
- شکل ۳-۳- نسبت مرگ و میر مادران به هنگام زایمان در ۱۰۰۰۰۰ تولد زنده ۵۸
- شکل ۳-۴- نسبت زایمانهای انجام شده توسط کادر حرفه ای سلامت ۵۸
- شکل ۳-۵- نرخ مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال در هر ۱۰۰۰ تولد زنده ۵۹
- شکل ۳-۶- نرخ مرگ و میر نوزادان در هر ۱۰۰۰ تولد زنده ۶۰
- شکل ۳-۷- تعداد موارد جدید ابتلا به HIV در کودکان کمتر از ۵ سال ۶۱
- شکل ۳-۸- تعداد موارد جدید ابتلا به HIV در جمعیت ۱۵ تا ۱۹ ساله ۶۲
- شکل ۳-۹- نرخ شیوع سل (در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر) ۶۳
- شکل ۳-۱۰- میزان بروز موارد مالاریای بومی در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر ۶۴
- شکل ۳-۱۱- هشت دلیل عمده مرگ و میر ایرانیان در سال ۱۳۹۷ ..... ۶۵
- شکل ۳-۱۲- هشت دلیل عمده مرگ و میر قبل از پنج سالگی در سال ۱۳۹۷ ..... ۶۶
- شکل ۳-۱۳- میزان باروری کل (TFR) در هزار نفر ۶۷
- شکل ۳-۱۴- میزان باروری گروه سنی ۱۵-۱۹ سال در هزار نفر ۶۷
- شکل ۳-۱۵- تعداد زایمان در نوجوانان ۱۵-۱۹ ساله ۶۸
- شکل ۳-۱۶- ضریب نفوذ بیمه درمان در کشور ۶۸
- شکل ۳-۱۷- درصد پوشش بیمه در کودکان ۰-۹ سال ۶۹
- شکل ۳-۱۸- نسبت جمعیت هدف تحت پوشش همه واکسن های موجود در برنامه ملی کشور ۷۰
- شکل ۳-۱۹- کودکان ۱۲-۲۳ ماهه که واکسانسیون ذیل را دریافت کردند ۷۱
- شکل ۳-۲۰- وضعیت تولید شاخص بعد دوم ۷۴
- شکل ۳-۲۱- نسبت دانش آموزان در دوره های تحصیلی مختلف از کل دانش آموزان ۷۵

- شکل ۳-۲۲- تعداد دانش‌آموزان پیش‌دبستانی به تفکیک جنس ۷۶
- شکل ۳-۲۳- نرخ باسوادی برای افراد ۱۵-۲۴ ساله ۷۷
- شکل ۳-۲۴- نسبت دانش‌آموزان در شاخه‌های تحصیلی مختلف از کل دانش‌آموزان ۷۸
- شکل ۳-۲۵- نسبت دانش‌آموز دولتی به معلم رسمی و پیمانی ۷۹
- شکل ۳-۲۶- وضعیت تولید شاخص‌های بعد سوم ۸۳
- شکل ۳-۲۷- تعداد مرگ‌های مشکوک به خودکشی در حوزه نیروی انتظامی ۸۵
- شکل ۳-۲۸- آمار معاینات جسمانی نزاع‌زنان مدعی همسرآزاری ۸۶
- شکل ۳-۲۹- تعداد زنانی که در بازه زمانی ۱۴-۱۰ سالگی ازدوج کرده‌اند ۸۷
- شکل ۳-۳۰- تعداد زنانی که در بازه زمانی ۱۸-۱۰ سالگی ازدوج کرده‌اند ۸۷
- شکل ۳-۳۱- تعداد خدمت‌گیرندگان کودکان خیابانی ۸۸
- شکل ۳-۳۲- تعداد کودکان کار تحت پوشش سازمان بهزیستی ۸۸
- شکل ۳-۳۳- تعداد قتل‌های واقع شده در حوزه استحفاظی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران ۸۹
- شکل ۳-۳۴- تعداد قربانیان مشکوک به دیگرکشی ۹۰
- شکل ۳-۳۵- آمار معاینات نزاع مربوط به کودک‌آزاری ۹۱
- شکل ۳-۳۶- وضعیت تولید اطلاعات شاخص‌های بعد چهارم ۹۵
- شکل ۳-۳۷- جمعیتی که به بهداشت مناسب محیط (توالت بهداشتی) دسترسی دارند ۹۶
- شکل ۳-۳۸- نسبت جمعیتی که از خدمات آب آشامیدنی سالم و مدیریت شده استفاده می‌کنند ۹۷
- شکل ۳-۳۹- خدمات دفع فاضلاب مدیریت شده ایمن ۹۸
- شکل ۳-۴۰- توزیع مشترکان برق در کشور ۹۹
- شکل ۳-۴۱- موجودی تعداد خانوارهای برق‌دار شده روستایی منحصراً از طریق انرژی‌های نو ۱۰۰
- شکل ۳-۴۲- تعداد مرگ‌ومیرهای ناشی از بلایای طبیعی ۱۰۱
- شکل ۳-۴۳- وضعیت تولید اطلاعات شاخص‌های بعد پنجم ۱۰۳
- شکل ۳-۴۴- نسبت جمعیت زیر خط فقر بین‌المللی ۱۰۵
- شکل ۳-۴۵- تعداد کودکان معلول تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور ۱۰۶
- شکل ۳-۴۶- تعداد فرزندان تحت سرپرستی سازمان بهزیستی کشور ۱۰۶
- شکل ۳-۴۷- تعداد مددجویان معیشت‌بگیر مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) به تفکیک سن ۱۰۷
- شکل ۳-۴۸- کودکان زیر ۶ سال مشمول برنامه امنیت و تغذیه کمیته امداد امام خمینی ۱۰۷

خلاصه طرح

فصل اول- کلیات

بعد از جنگ جهانی دوم پارادایم غالب برای توسعه، توسعه صنعتی مبتنی بر رشد اقتصادی بود که صرفاً بر جنبه اقتصادی توسعه تأکید داشت. در اوایل دهه ۷۰ میلادی نارسایی‌های ناشی از این مدل توسعه خود را به شکل توسعه نامتوازن، فقر و گرسنگی، افزایش نابرابری درون و بین کشورها، حاشیه‌نشینی، بیکاری جوانان، مشکلات بهداشتی، افزایش خشونت و تروریسم، غارت منابع طبیعی و تخریب گسترده محیط‌زیست نشان داد. بنابراین کشورهای جهان به این نتیجه رسیدند که توسعه صنعتی نمی‌تواند توسعه مطلوب و آرمانی مورد نظر بشر باشد و موضوع توسعه پایدار مطرح شد.

شعار اصلی توسعه پایدار "آینده‌ای بهتر برای همه" می‌باشد. در مسیر توسعه پایدار باید این اطمینان حاصل شود که کسی فراموش نمی‌شود؛ در همین راستا در نوک پیکان این مدل توسعه اقشار آسیب پذیر جامعه مثل فقرا، زنان و کودکان قرار دارند که باید در فرآیند توسعه مشارکت داده شوند و از مواهب آن نیز برخوردار شوند. لذا شناخت مسائل مرتبط با این اقشار در اولویت سیاست‌های این مدل می‌باشد. هدف اصلی این طرح شناسایی شاخص‌ها و شکاف اطلاعاتی مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار به‌عنوان یکی از ذینفعان اصلی توسعه پایدار، گردآوری اطلاعات و ارائه پیشنهادات کارشناسی به منظور پر کردن خلاء اطلاعاتی موجود در این حوزه می‌باشد.

طبق سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، جمعیت کودکان کشور (افراد کمتر از ۱۸ سال) ۲۳/۶ میلیون نفر بوده است که ۳۰ درصد از جمعیت کشور را شامل می‌شود لذا این قشر نباید در آمارها و برنامه‌ریزی‌ها نادیده گرفته شوند. از طرف دیگر کودکان اجتماعی امروز تصمیم‌گیرندگان سیاسی و اقتصادی فردای جامعه هستند. بنابراین، باید تمام تلاش خانواده‌ها و همچنین سیاست‌گذاران در جهت مشارکت هر چه بیشتر و توانمندسازی و اجتماعی‌تر کردن کودکان باشد. لذا شناخت مسائل این حوزه با هدف برنامه‌ریزی در زمینه‌هایی چون فقر و امنیت غذایی، آموزش، سلامت، بهداشت و مرگ و میر، حمایت‌های اجتماعی و محافظت و نگهداری و سایر حوزه‌های مرتبط با کودکان ضروری است و می‌تواند کمک شایانی به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان در جهت احقاق حقوق کودکان و تضمین آینده جامعه نماید.

❖ اهمیت و ضرورت تحقیق

۱) شناسایی و رصد شاخص‌های توسعه پایدار می‌تواند حلقه مفقوده اجرایی نظارت بر حقوق کودکان بوده و خلاء موجود در این زمینه را پر کند و ابزاری در جهت پیش‌برد اهداف متعالی این حوزه باشد. علی‌رغم وجود آمارهای قابل قبول در برخی از حوزه‌های مرتبط با کودکان، سازوکار خاصی برای رصد و پیش‌برد سیاست‌ها و اهداف مرتبط با این قشر در کشور وجود ندارد. شاخص‌های توسعه پایدار می‌تواند ابزاری برای کنترل، رصد و پیش‌برد اهداف و سیاست‌های این حوزه باشد.

۲) پیشرفت در حوزه‌های مرتبط با کودکان یک راه عقلایی جهت اولویت‌بندی اهداف توسعه پایدار به شمار می‌رود. اهداف توسعه پایدار دارای ۱۷ آرمان و ۱۶۹ شاخص می‌باشد. با در نظر گرفتن محدودیت زمانی و منابع مالی، کشورها باید موثرترین راه را برای سرمایه‌گذاری در مسیر دستیابی به توسعه پایدار پیدا کنند. دلیل منطقی که برای تمرکز بر روی کودکان در چارچوب اهداف توسعه پایدار وجود دارد این است که حمایت از پیشرفت کودکان یکی از کانال‌های مطمئن برای رسیدن به اهداف بلندپروازانه توسعه پایدار می‌باشد و دارای بازده بلند مدت و پایدار می‌باشد. در حالی که جابجایی اولویت‌ها و صرف هزینه بر روی گروه‌های سنی بالاتر هر چند ممکن است موجب بهبود استانداردهای زندگی برای مدت کوتاهی شود، اما اگر این کار با سرمایه‌گذاری در نسل‌های جوان‌تر به دست نیاید، پایدار نخواهد ماند. به طور خلاصه، تمرکز بر روی کودکان نه تنها برای خود کودکان بلکه برای جوامعی که در آن زندگی می‌کنند، مفید است.

❖ اهداف طرح

هدف اصلی طرح شناسایی و گردآوری اطلاعات شاخص‌های مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار در ایران و شناسایی شکاف اطلاعاتی موجود در این زمینه می‌باشد. اهداف تفصیلی طرح به شرح ذیل می‌باشند:

- ۱- شناسایی شاخص‌های مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار
- ۲- تهیه شناسنامه شاخص‌های مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار
- ۳- تعریف متغیرهای موجود در هر شاخص
- ۴- شناسایی دستگاه‌های متولی هر شاخص
- ۵- گردآوری اطلاعات موجود، شناسایی شکاف اطلاعاتی موجود و ارائه پیشنهادات کارشناسی جهت پر کردن خلاءهای آماری موجود می‌باشد.

❖ شرح خدمات

- ۱- مطالعه اکتشافی اهداف توسعه پایدار به منظور شناسایی شاخص‌های مرتبط با کودکان
- ۲- تهیه شناسنامه شاخص‌های شناسایی شده
- ۳- گردآوری اطلاعات شاخص‌ها از طریق مکاتبه با دستگاه‌های اجرایی و دفاتر موضوعی مرکز آمار ایران
- ۴- بررسی و تحلیل اطلاعات گردآوری شده و شناسایی شکاف اطلاعاتی موجود

❖ روش تحقیق

این مطالعه در سه فاز به شرح ذیل انجام شده است:

- ۱- شناسایی شاخص‌های مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار: در این مرحله به روش کتابخانه‌ای و از طریق مطالعه و کنکاش در اسناد داخلی و بین‌المللی مرتبط با اهداف توسعه پایدار و همچنین مشورت با خبرگان این حوزه شاخص‌های مرتبط با کودکان در آرمان‌های ۱۷ گانه توسعه پایدار شناسایی شده است.
- ۲- تهیه شناسنامه شاخص: در این مرحله باید برای هرکدام از شاخص‌ها شناسایی شده، شناسنامه مختص به آن شاخص تعریف می‌شود. شناسنامه شاخص شامل نام شاخص، فرمول محاسبه شاخص، متغیرهای تشکیل دهنده شاخص، تعاریف متغیرها، روش شناسی تولید متغیرها، متولی تولید شاخص و ... می‌باشد. این مرحله از روش خبرگی و به صورت کتابخانه‌ای انجام خواهد شد.

۳- گردآوری اطلاعات و شناسایی شکاف اطلاعاتی موجود: در این مرحله از طریق کنکاش در منابع اطلاعاتی موجود و همچنین مکاتبه با دستگاه‌های اجرایی متولی هر شاخص اطلاعات موجود گردآوری و شکاف اطلاعاتی شاخص‌ها شناسایی می‌شود و برای شاخص‌هایی که اطلاعات آنها تولید نمی‌شود پیشنهادات کارشناسی جهت تولید اطلاعات ارائه می‌شود.

فصل دوم: - شناسایی شاخصهای مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار

پس از بررسی اهداف توسعه پایدار از بین ۱۷ هدف کلی و ۱۶۹ شاخص توسعه پایدار تعداد ۵۶ شاخص که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به موضوع کودکان مرتبط می‌شود شناسایی شده است. این شاخص‌ها با استناد به گزارش سال ۲۰۱۸ صندوق کودکان ملل متحد^۱ در ذیل ۵ بعد حقوق کودک به شرح ذیل جانمایی شد:

بعد اول: هر کودکی زنده بماند و شکوفا شود.

بعد دوم: هر کودکی آموزش ببیند.

بعد سوم: هر کودکی از خشونت، بهره‌کشی (استثمار) و اعمال زیان آور محافظت شود.

بعد چهارم: هر کودکی در محیطی امن و پاکیزه زندگی کند.

بعد پنجم: هر کودکی شانس برابر در زندگی داشته باشد.

در زیر شاخص‌های موجود در ابعاد پنج‌گانه حقوق کودک ارائه شده است.

شاخص‌های مرتبط با کودکان در هر یک از ابعاد ۵ گانه حقوق کودک

❖ **بعد اول:** هر کودکی زنده بماند و شکوفا شود.

این بعد در مجموع ۱۸ شاخص دارد که از آرمان‌های ۲ (پایان دادن به گرسنگی، دستیابی به امنیت غذایی و تغذیه بهتر و ترویج کشاورزی پایدار) و ۳ (ایجاد زندگی سالم و ارتقاء رفاه پایدار برای همگان و در تمامی سنین) اهداف توسعه پایدار استخراج می‌شود.

❖ **بعد دوم:** هر کودکی آموزش ببیند.

این بعد در مجموع ۷ شاخص دارد که از آرمان ۴ اهداف توسعه پایدار (فراهم‌سازی آموزش فراگیر و با کیفیت مساوی و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همگان) استخراج می‌شود.

❖ **بعد سوم:** هر کودکی از خشونت، بهره‌کشی (استثمار) و اعمال زیان آور محافظت شود.

این بعد در مجموع ۱۵ شاخص دارد که از آرمان‌های ۳ (ایجاد زندگی سالم و ارتقاء رفاه پایدار برای همگان و در تمامی سنین)، ۵ (دستیابی به برابری جنسیتی و توانمند سازی تمامی زنان و دختران)، ۸ (ترویج رشد اقتصادی مداوم، فراگیر و پایدار، اشتغال کامل و مولد و کار شایسته برای همگان)، ۱۱ (ایجاد شهرها و شهرک‌های فراگیر، ایمن، تاب‌آور و پایدار) و ۱۶ (ترویج جوامع فراگیر و صلح‌آمیز با هدف توسعه پایدار، ایجاد دسترسی به عدالت برای همگان و تشکیل نهادهای موثر، پاسخگو و فراگیر در تمامی سطوح) اهداف توسعه پایدار استخراج می‌شود.

❖ **بعد چهارم: هر کودکی در محیطی امن و پاکیزه زندگی کند.**

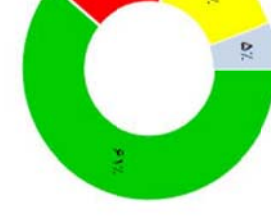
این بعد در مجموع ۱۲ شاخص دارد که از آرمان‌های ۱ (پایان دادن به فقر و گرسنگی در تمامی اشکال آن و در هر نقطه‌ای)، ۳ (ایجاد زندگی سالم و ارتقاء رفاه پایدار برای همگان و در تمامی سنین)، ۶ (ایجاد دسترسی و مدیریت پایدار آب و بهداشت برای همگان)، ۷ (ایجاد دسترسی به انرژی‌های پرداخت پذیر، مطمئن، پایدار و نوین برای همگان)، ۱۱ (ایجاد شهرها و شهرک‌های فرگیر، ایمن، تاب‌آور و پایدار) و ۱۳ (اتخاذ اقدامات فوری جهت مقابله با تغییرات اقلیمی و تأثیرات آن) استخراج شده است.

❖ **بعد پنجم: هر کودکی شانس برابر در زندگی داشته باشد.**

این بعد در مجموع ۴ شاخص دارد که از آرمان ۱ اهداف توسعه پایدار (پایان دادن به فقر و گرسنگی در تمامی اشکال آن و در هر نقطه‌ای) استخراج می‌شود.

با استناد به اطلاعات موجود در نظام آماری کشور در جدول زیر وضعیت تولید اطلاعات شاخص‌های کودکان در اهداف توسعه پایدار ارائه شده است.

شکل ۱-۲- وضعیت تولید داده‌های مربوط به کودکان در اهداف توسعه پایدار به تفکیک پنج بعد تعریف شده حقوق کودک

	<p>بعد پنجم: هر کودکی شانس برابر در زندگی داشته باشد.</p>	<p>تعداد شاخص: ۴</p>	<p>وضعیت تولید</p>
	<p>بعد چهارم: هر کودکی در محیطی امن و پاکیزه زندگی کند.</p>	<p>تعداد شاخص: ۱۳</p>	<p>وضعیت تولید</p>
	<p>بعد سوم: هر کودکی از خشونت، بهره‌کشی (استثمار) و اعمال زان آزر محافظت شود.</p>	<p>تعداد شاخص: ۱۵</p>	<p>وضعیت تولید</p>
	<p>بعد دوم: هر کودکی آموزش ببیند.</p>	<p>تعداد شاخص: ۷</p>	<p>وضعیت تولید</p>
	<p>بعد اول: هر کودکی زنده بماند و شگرتا شود.</p>	<p>تعداد شاخص: ۱۸</p>	<p>وضعیت تولید</p>

وضعیت تولید تنگی‌های هر هدف		وضعیت تولید اطلاعات شاخص‌های هر هدف	تعداد شاخص‌های مرتبط با کودکان در اهداف توسعه پایدار (۱۶)
۲	1	۲	۵
۱	2	۱	۳
۱۰	3	۲	۱۹
۲	4	۲	۷
۲	5	۲	۵
۲	6	۲	۲
۲	7	۲	۲
۲	8	۱	۲
۲	9	۲	۳
۱	10	۲	۲
۱	11	۲	۲
۱	12	۲	۲
۱	13	۲	۲
۱	14	۲	۲
۱	15	۲	۲
۱	16	۲	۲
۱	17	۲	۲
۱	18	۲	۲
۱	موضوعیت ندارد (۳)	شاخص جایگزین (۱۶)	تولید نمی‌شود (۱۸)
۱۷	۳۸	۱	